

**JACOBITISME IN DE 21^e EEUW:
*EEN LEVEND GEDACHTEGOED?***

Bachelor-scriptie Geschiedenis

Universiteit Utrecht

Onderzoeksseminar III: De Britse revoluties van 1688

Februari 2011

Auteur: D. Jansen (3177483)

Email: d.jansen2@students.uu.nl

Docent: dr. D. M. L. Onnekink

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Traditioneel jacobitisme	7
2.1	Diversiteit en dynamiek	7
2.2	De Stuarts	8
2.3	<i>Country</i> -ideologie	9
2.4	Nadruk op Schotland	9
2.5	Religieuze pluriformiteit	11
2.6	Drie kernpunten	12
3	Methodologie en bronnen	12
3.1	Focus op websites	12
3.2	Gebruik van <i>content analysis</i>	13
4	Wat willen moderne jacobieten?	17
5	Jacobitische discussies: beschrijving	22
6	Jacobitische discussies: analyse	25
6.1	Welke onderwerpen komen naar voren?	26
6.2	Verfijning van de <i>content analysis</i>	28
6.3	Een brede discussie?	33
7	Wederom onvrede als drijfveer?	35
8	Conclusie: Een levend gedachtegoed?	37
9	Literatuurlijst	39

1 Inleiding

Op 13 juli 1807 overleed in Frascati, een kleine stad in midden-Italië, kardinaal Henry Benedict Stuart. Henry had een succesvolle loopbaan binnen de rooms-katholieke kerk doorlopen. Tegelijkertijd had hij vanaf 1788 als Henry IX de claim van de Stuarts op de Engelse, Schotse en Ierse kroon levend gehouden, maar dit was zonder resultaat gebleven. In de tweede helft van de achttiende eeuw had het jacobitisme als politieke beweging gaandeweg zijn relevantie verloren. De nederlaag van Henry's broer, Charles Edwart Stuart, bij het Schotse Culloden in 1746 was voor velen het signaal geweest dat het jacobitisme niet langer een factor was om rekening mee te houden. De Stuarts verloren de steun van de meeste Europese vorsten en van de paus. Charles' latere zwak voor drank deed de reputatie van de Stuarts ook weinig goed. Henry leek met zijn keuze voor een carrière als geestelijke zich erbij neer te leggen dat de kans op succes klein was. Omdat hij kinderloos was gestorven, ontbeerde het jacobitisme bovendien aan het begin van de 19e eeuw een natuurlijke leider.

De academische literatuur schetst dan ook een beeld van neergang van het jacobitisme na 1746. Charles Petrie beschrijft de tweede helft van de achttiende eeuw nog redelijk uitgebreid, maar maakt hierbij een onderscheid tussen jacobitisme en jacobieten. Het jacobitisme is volgens hem passé, hoewel enkele individuele jacobieten nog enige tijd actief blijven.¹ De meeste andere overzichtswerken volgen hem hierin. Jones doet de affaires van Charles en Henry zelfs af in enkele zinnen, terwijl McLynn wat langer stilstaat bij het verval van de Stuarts.² Verval was in wezen ook lange tijd kenmerkend voor de literatuur over jacobitisme. Illustratief is een bibliografie samengesteld door de *Jacobite Studies Trust*, in 2003 opgericht

¹Charles Petrie *The Jacobite movement. The last phase 1716-1807* (Londen 1950), 160.

²George Hilton Jones *The main stream of Jacobitism* (Cambridge (Ma.) 1954), 246. F. J. McLynn *The Jacobites* (Londen 1988), hoofdstuk 12.

door academici om het jacobitisme te bestuderen.³ Tussen 1950 en 1980 verscheenen per jaar hooguit drie à vier publicaties over jacobitisme. Slechts een kleine groep auteurs hield zich bezig met dit onderwerp.

Vanaf de jaren '80 nam de literatuur echter een enorme vlucht. Met name Britse academici, zoals Eveline Cruickshanks, Howard Erskine-Hill, Frank McLynn en Daniel Szechi namen het voortouw. Diverse invalshoeken kwamen aan bod. Politiek stond centraal in Szechi's monografie over de Tories, terwijl McLynn de internationale context belichtte.⁴ Religie kwam onder meer naar voren in Bruce Lenman's werk over de Schotse episcopalen.⁵ Culturele uitingen van jacobitisme waren aanvankelijk onderbelicht, maar werden ook gaandeweg bestudeerd. Zo leverde Pittock een aantal bijdrages over jacobitische literatuur, liederen en poëzie.⁶

Tegenwoordig staat jacobitisme nog steeds volop in de belangstelling. De oprichting van de *Jacobite Studies Trust* illustreert dat academici nog steeds brood zien in dit onderwerp. Voor jonge academici zijn momenteel weer beurzen te verwerven met onderzoek naar jacobitisme.⁷ Ook blijven een aantal van de gevestigde namen publiceren over dit onderwerp. Van de hand van Daniel Szechi verscheen recent een analyse van de dynamiek rond de jacobitische opstand van 1715/16.⁸ Eveline Cruickshanks werkt momenteel aan een herziening van haar klassieke werk over de relatie tussen Tories en jacobieten tijdens de opstand in 1745/46.⁹

Het accent ligt in de moderne literatuur op het jacobitisme als historisch verschijnsel. Vrijwel al het onderzoek gebruikt bronnen uit de achttiende eeuw. Szechi

³De bibliografie is beschikbaar onder het kopje *Activities* op <http://www.jacobitestudiestrust.org/index.html> (Versie 24 januari 2011).

⁴F. J. McLynn *France and the Jacobite rising of 1745* (Edinburgh 1981). Daniel Szechi *Jacobitism and Tory Politics* (Edinburgh 1984).

⁵B. Lenman 'The Scottish Episcopal Clergy and the Ideology of Jacobitism' in Eveline Cruickshanks (red.) *Aspects of Jacobitism* (Londen 1982), pp. 36-48.

⁶Zie bijvoorbeeld Murray G. Pittock *Poetry and Jacobite Politics in Eighteenth-Century Britain and Ireland* (Cambridge 1994).

⁷<http://www.history.ac.uk/fellowships/junior>. (Versie 24 januari 2011).

⁸Daniel Szechi *1715: the Great Jacobite Rebellion* (New Haven 2006).

⁹Eveline Cruickshanks *Political Untouchables. The Tories and the '45* (Duckworth 1979).

en Cruickshanks richten zich in hun recente werk op de opstanden van 1715 en de 1745. Enige jaren daarvoor publiceerden Cruickshanks en Erskine-Hill over de *Atterbury Plot*, een samenzwering tegen George I die in de jaren 1720 aan het licht kwam.¹⁰ De *Jacobite Studies Trust* noemt expliciet de periode tussen 1688 en 1807 als onderwerp van studie.¹¹ Studies over jacobitisme na 1800 zijn schaars, zo niet afwezig.

De focus op de achttiende eeuw is enerzijds begrijpelijk. Het jacobitisme was immers in de loop van die eeuw sterk in verval geraakt? Jacobitisme als relevant verschijnsel lijkt daarom definitief tot het verleden te behoren. Toch moet deze conclusie niet overhaast worden getrokken. Hoe kan het jacobitisme een afgesloten hoofdstuk zijn, wanneer er anno 2011 nog steeds mensen zijn die zich nadrukkelijk als jacobiet presenteren? Op diverse online discussiefora wordt nog volop gedebatteerd over jacobitische onderwerpen. Het forum *Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today* telde eind 2010 ruim 350 leden. Per maand werden vaak meer dan 100 berichten op het forum geplaatst.¹² Verder zijn er nog diverse verenigingen en stichtingen actief die het jacobitische gedachtegoed levend houden. Zo organiseert de Royal Stuart Society, opgericht in 1926, regelmatig bijeenkomsten. Verder geeft zij publicaties uit over de Stuarts.¹³

Hoe moeten deze jacobitische activiteiten in de 21e eeuw worden begrepen? Ziet de academische literatuur een belangrijk fenomeen over het hoofd? Indien dit het geval is, zou hier een mooi terrein liggen voor nadere studie van het jacobitisme. Voordat we die aanbeveling doen, moeten we eerst het hedendaagse jacobitisme nader in kaart brengen. Is hier nu inderdaad sprake van een fenomeen dat de academische literatuur kan verrijken? Deze scriptie onderzoekt daarom in hoeverre we kunnen spreken van een modern, levend jacobitisme. Hierbij worden drie criteria gehanteerd. Ten eerste wordt onderzocht, in hoeverre jacobieten in de

¹⁰Eveline Cruickshanks en Howard Erskine-Hill *The Atterbury Plot* (Basingstoke 2004).

¹¹<http://www.jacobitestudiustrust.org/index.htm> (Versie 24 januari 2011).

¹²<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite> (Versie 18 november 2010).

¹³<http://www.royalstuart society.com> (Versie 20 november 2010).

21e eeuw erin slagen nieuwe gezichtspunten te ontwikkelen. Immers, we hebben hier te maken met een gedachtegoed waarvan de centrale notie - de terugkeer van een Stuart op de Engelse, Schotse en Ierse troon - na Henry Stuart's dood niet meer gerealiseerd kan worden. Als we jacobitische discussies analyseren, komen we dan nieuwe gezichtspunten tegen? Of is er slechts sprake van een herhaling van zetten? Ten tweede wordt gekeken of er sprake is van een frequente discussie. Hoe actief zijn hedendaagse jacobieten? Als we bijvoorbeeld de discussie op een van de online-fora bekijken, zien we dan dat er regelmatig gesproken wordt over jacobitische thema's? Tot slot is het relevant om te kijken of het jacobitisme breed leeft. Betreft het hier een kleine groep enthousiastelingen, of zijn er velen die een bijdrage leveren?

Om deze vragen te beantwoorden, is het belangrijk helder te hebben wat het traditionele jacobitische gedachtegoed inhield. Op basis daarvan kan het onderscheid tussen bestaande, achttiende eeuwse gezichtspunten en nieuwe elementen in het discours worden gemaakt. Ideologisch gezien blijkt het jacobitisme nooit een eenheid te hebben gevormd. Onvrede met verscheidene elementen van de bestaande orde was vaak de drijfveer om zich aan te sluiten. De literatuur suggereert een drietal kernthema's. De onvrede betrof primair de gedachte dat de Engelse, Schotse en Ierse troon weer door een Stuart bekleed zou moeten worden. Ten tweede was ook sprake van afkeer van de toenemende invloed van het kapitalisme, die soms samenhang met een zekere nostalgie. Tot slot lag de nadruk binnen het jacobitisme, zeker vanaf het eerste decennium van de achttiende eeuw, in Schotland. Aldaar had het een sterke anti-Engelse insteek.

Om het moderne jacobitisme te onderzoeken, worden twee type bronnen bestudeerd. Beide bronnen zijn afkomstig van het internet, omdat dit medium door moderne jacobieten intensief wordt gebruikt. Overigens zal blijken dat vóór de introductie van het internet jacobieten ook reeds activiteiten ontplooiden. Zo zullen we verenigingen aantreffen met wortels in de vroege twintigste eeuw. Wel lijkt het waarschijnlijk dat internet een impuls heeft gegeven aan de jacobitische ac-

tiviteiten. Internet biedt immers de mogelijkheid om snel en efficiënt met elkaar te communiceren en discussiëren.

Als eerste bron worden de doelstellingen geanalyseerd die diverse jacobitische groeperingen formuleren. Wat zeggen de jacobieten op hun websites over wat zij willen bereiken en in hoeverre weerspiegelt dat de ideeën van jacobieten in de achttiende eeuw? Ten tweede worden discussies op een online discussieforum, het hierboven aangehaalde *Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today*, systematisch geanalyseerd. Het gebruik van online discussiefora is duidelijk een nieuw element in het jacobitische discours. Dit forum is bijvoorbeeld pas in 1998 opgestart. Bij het analyseren van deze bronnen wordt gebruik gemaakt van *content analysis*. Het doel van deze methode is de inhoud van communicatie objectief, systematisch en kwantitatief te analyseren.¹⁴ *Content analysis* wordt in deze scriptie hoofdzakelijk beschrijvend ingezet. Hierbij wordt gekeken naar de diverse thema's die worden besproken. Eveneens wordt bestudeerd hoe frequent bijdrages aan het forum worden geleverd en door wie.

Deze scriptie is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 bespreekt op grond van de literatuur het traditionele jacobitisme van de achttiende eeuw. Hoofdstuk 3 legt de gebruikte methodologie uit en introduceert de twee type bronnen. De hoofdstukken 4 tot en met 6 bevatten vervolgens de resultaten van het onderzoek. Hoofdstuk 4 analyseert de doelstellingen van moderne jacobieten. Hoofdstuk 5 introduceert de geselecteerde jacobitische discussies op het online discussieforum, terwijl hoofdstuk 6 een nadere analyse hiervan geeft. Hoofdstuk 7 bespreekt kort de achtergrond en mogelijke diepere drijfveren van moderne jacobieten. Hoofdstuk 8 bevat de conclusies.

¹⁴B. Berelson *Content analysis in communication research* (New York 1952), 18.

2 Traditioneel jacobitisme

2.1 Diversiteit en dynamiek

Bij het benoemen van jacobitische thema's stuiten we op een belangrijk probleem. In het ideale geval zouden we kunnen terugvallen op een geschrift waarin heel duidelijk de principes van het jacobitisme op een rijtje worden gezet. Helaas, zoals Frank McLynn opmerkt, ontbreekt een dergelijk jacobitisch standaardwerk.¹⁵ Tegelijkertijd hebben we hier wel een eerste belangrijk punt geïdentificeerd. Juist vanwege het ontbreken van een duidelijke ideologie, kon jacobitisme voor mensen verschillende dingen betekenen. Onvrede met de bestaande orde lijkt hierbij een belangrijke gemeenschappelijke factor te zijn geweest. De mate waarin men zich wilde inzetten voor het jacobitisme hing af van hoe ontevreden men was en hoe waarschijnlijk men het vond dat na een terugkeer van de Stuarts de situatie zou verbeteren.

Hiermee is een tweede belangrijk punt geduid: het jacobitisme ontwikkelde zich ook door de tijd heen. Zo toont Daniel Szechi hoe in de vroege jaren van de achttiende eeuw, de nadruk binnen het jacobitisme verschoof van Engeland naar Schotland. Aanvankelijk hadden de Stuarts zich gericht op het terugwinnen van Engeland. Echter, de Engelse jacobieten bleken steeds op cruciale momenten niet de daad bij het woord te voegen. Tegelijkertijd waren Schotse jacobieten wel bereid om actie te ondernemen. Bovendien waren ze ook actiever om via politieke weg een mogelijke terugkeer van de Stuarts te bevorderen. Zo boden ze het hof van James in St. Germain zowel via de politieke als eventueel via de militaire weg opties.¹⁶

¹⁵F. J. McLynn, 'The ideology of Jacobitism on the eve of the rising of 1745 - Part 1' *History of European Ideas* 6 (1985) 1-18, 1.

¹⁶Daniel Szechi 'Jacobite politics in the age of Anne' *Parliamentary History* 28(2009) 41-58, 53.

2.2 De Stuarts

Binnen het jacobitisme was dus verdeeldheid en dynamiek. Is het desondanks mogelijk om enkele grote lijnen aan te geven? Voor de doeleinden van deze scriptie heeft Frank McLynn een geschikte indeling van jacobitische ideologie in drie elementen gemaakt. Bij de bestudering van moderne jacobieten zullen deze drie thema's een belangrijke rol spelen. Het eerste thema - en in belangrijke mate het kernthema - is de claim van de Stuarts op de Schotse, Engelse en Ierse troon. Deze claim wordt gebaseerd op een zeer specifieke visie op het koningschap. In deze visie is de kroon van God gegeven (*divine right*), wordt het koningschap op erfelijke wijze overgedragen (*hereditary right*) en kan de kroon niet door mensen worden ontnomen (*indefeasible right*).¹⁷ McLynn beschrijft hoe deze met elkaar verbonden noties altijd al een belangrijke rol voor de Stuarts speelden. Ook voor 1688 hadden de Stuarts deze concepten gebruikt om zich tegen kritiek te verweren. Uiteraard konden zij op basis van deze ideeën eveneens beargumenteren dat de *Glorious Revolution* niet legitiem was geweest. Onder geen beding had het koningschap aan de Stuart ontnomen kunnen worden. Vooral het principe van *indefeasible right* was hierbij cruciaal. Er was geen omstandigheid denkbaar waaronder de Stuarts het recht op de kroon zouden kunnen verspelen.¹⁸ Uit deze visie op het koningschap vloeide verder voort dat de onderdanen van de koning gehoorzaamheid dienden te betrachten (*passive obedience*). Bovendien mochten zij zich niet verzetten tegen de koning (*non-resistance*). Natuurlijk riep dit de vraag op, hoe de jacobieten zich dienden te gedragen, nu de kroon eenmaal aan de Stuarts ontnomen was. Hierop formuleerden zij het antwoord, dat de Whigs in 1688 door hun handelen de natuurlijke orde hadden doorbroken. Een terugkeer van de Stuarts zou de normale situatie weer herstellen.¹⁹

¹⁷F. J. McLynn, 'Jacobitism - Part 1', 4.

¹⁸Ibidem 5. McLynn citeert hierbij uit het werk *Patriarcha* van Sir Robert Filmer.

¹⁹Ibidem 12.

2.3 *Country*-ideologie

Een tweede thema was volgens McLynn een visie op de samenleving die sterk overeenkwam met de *Country*-ideologie. Het jacobitisme was niet gelijk aan deze ideologie, maar deelde in het bijzonder twee ideeën. De belangrijkste gemeenschappelijke factor was de afkeer van het opkomende kapitalisme. Na 1688 was er een duidelijke verschuiving opgetreden in de Engelse economie. Niet langer was land de dominante productiefactor, maar speelde kapitaal de centrale rol in de economie. In lijn hiermee waren diverse nieuwe instituties, zoals de *Bank of England*, in het leven geroepen. De kritiek op het kapitalisme leek vooral op morele gronden te stoelen. De grote nadruk op geld zou het verheerlijken van luxe en vermogen aanmoedigen en zo ten koste gaan van klassieke deugden.²⁰ Hiermee is de tweede overeenkomst tussen *Country*-ideologie en jacobitisme aangestipt. In beide gevallen was er sprake van een zekere nostalgie. Er werd terugverlangd naar vroeger, toen het leven eenvoudiger en beter was. Voor de jacobieten lag deze ideale situatie in de periode kort voor 1688, terwijl de *Country*-ideologie nog verder terug wilde keren in de tijd.²¹ Wederom was de relatie tussen jacobitisme en de *Country*-idealen verre van statisch. Paul Monod beschrijft hoe jacobieten - niet in de laatste plaats James II zelf - pas in de loop van de jaren 1690 bepaalde ideeën van deze stroming omarmden. Monod benadrukt overigens net als McLynn dat jacobitisme en de *Country*-ideologie elkaar nooit volkomen overlaptten.²²

2.4 Nadruk op Schotland

De nostalgische inborst kwam volgens McLynn met name in Schotland voor. Hiermee komen we uit bij een derde kenmerk van het jacobitisme: het Schotse karakter.

²⁰F. J. McLynn, 'The ideology of Jacobitism - Part 2' *History of European Ideas* 6 (1985) 173-188, 181-183. Voor een beschrijving van de verschuiving van land naar kapitaal, zie ook hoofdstuk 12 van Steve Pincus *1688: The first modern revolution* (New Haven en Londen 2009).

²¹F. J. McLynn, 'Jacobitism - Part 2', 181.

²²Paul Monod 'Jacobitism and Country principles in the reign of William III' *The Historical Journal* 30 (1987) 289-310, 309-310.

De Stuarts zagen Schotland meer en meer als de sleutel tot een terugkeer, terwijl voor Schotland het jacobitisme een realistisch alternatief was. In Schotland was het jacobitisme sterk nationalistisch van aard, waarbij er wrok jegens de Engelse dominantie leefde. Deze wrok werd door de *Act of Union* van 1707 nog versterkt.²³ Zoals we al bij Szechi zagen, was de Schotse dominantie binnen het jacobitisme aanvankelijk minder sterk, maar nam deze in het eerste decennium van de achttiende eeuw duidelijk toe.²⁴ Aanvankelijk was het jacobitisme ook in Ierland sterk aanwezig geweest. Aldaar was bijvoorbeeld het katholicisme van James II veel minder een struikelblok geweest dan in Engeland en Schotland.²⁵ Bovendien was daar tot in 1691 nog felle strijd geleverd door Ierse legers tegen Willem III. Nadat de Ierse jacobieten echter bij Aughrim definitief waren verslagen, waren er uiterst zware sancties opgelegd door Willem III. Rooms-katholieken mochten niet stemmen, zij mochten geen land bezitten en mochten ook geen les geven. Volgens Petrie verklaren deze zware sancties, de zogeheten *Penal Laws*, waarom de Ieren in 1715 en 1745 het er niet op waagden de wapens wederom op te nemen.²⁶ Petrie bevestigt verder ook de analyse van Szechi, dat de Engelsen steeds minder moeite deden om de Stuarts te steunen. Zo hadden de Engelsen om te beginnen weinig moeite met het feit dat er een niet-Engelsman op de troon zat, aangezien dit min of meer gebruikelijk was. Verder slaagden Willem en zijn opvolgers erin om qua beleid de Engelsen niet teveel tegen de haren in te strijken. Petrie concludeert daarom, dat de Engelsen noch persoonlijk noch in hun portemonnee zich benadeeld voelden, waardoor zij steeds minder bereid waren het jacobitisme te steunen.²⁷

²³F. J. McLynn, 'Jacobitism - Part 2', 184

²⁴D. Szechi 'Jacobite politics', 58.

²⁵C. Petrie *First phase*, 85.

²⁶Ibidem 101-102.

²⁷Ibidem 106.

2.5 Religieuze pluriformiteit

Het is verleidelijk om het jacobitisme ook als een hoofdzakelijk rooms-katholieke beweging te zien, gezien het feit dat James II zo duidelijk het rooms-katholicisme had proberen te stimuleren vanaf 1685. Voor katholieken was de *Glorious Revolution* daarom een stap terug, waardoor de meeste van hen geen vrede hadden met de regering van Willem III en zijn opvolgers. In dat geval zouden we het katholicisme als vierde kernthema kunnen noemen. Enerzijds is het zo dat katholieken zich vaak het meest aangetrokken voelden tot het jacobitisme. Toch zou het een oversimplificatie zijn te stellen, dat jacobitisme een puur katholieke beweging was. Ook vanuit andere religieuze groepen kwam, bij tijd en wijle, steun voor de Stuarts. Ook hier is weer sprake van diversiteit.

In het geval van het Ierse jacobitisme is inderdaad wel een sterke relatie met religie te zien. In Schotland echter was het juist de *Episcopal Church* die zich achter de Stuarts schaarde. Tot 1788 werd in de liturgie voor de Stuarts gebeden in plaats van de prinsen van Hannover. Pas toen Charles Edward was overleden, begonnen de Episcopalen te bidden voor George III. Charles werd immers opgevolgd door Henry. Het ging de Episcopalen duidelijk te ver om voor een rooms-katholieke kardinaal het gebed op te zeggen.²⁸ Ook in Engeland waren de aanhanger van de Stuarts niet louter katholieken. Zo waren het bijvoorbeeld de Tories - van oudsher de steunpilaar van de Anglicaanse kerk - die bij tijd en wijle brood zagen in een terugkeer van de Stuarts. Ook hieruit blijkt weer hoe jacobitisme vaak mensen trok die ontevreden waren over de bestaande situatie. In het geval van de Tories was het de onvrede over de dominante positie van de Whigs, die hen ertoe verleidde avances richting James III te maken.²⁹ Ook hier waren voorkeuren onderhevig aan verandering. Tijdens de '45 reageerden de Anglicaanse geestelijkheid nagenoeg unaniem afwijzend op de opstand in Schotland. Tijdens de '15 was dit nog heel anders geweest. Er kwam toen geen directe en eenstemmige afwijzing vanuit

²⁸Ibidem 71.

²⁹George Hilton Jones, *The main stream of Jacobitism* (Cambridge (Ma.) 1954), 86-87.

de geestelijkheid. Een aantal Anglicanen liet zelfs sympathie voor de jacobieten doorschemeren.³⁰

2.6 Drie kernpunten

Samenvattend kunnen we met een drietal ideeën voor ogen de moderne jacobieten onder de loep nemen. Binnen het jacobitisme was nooit sprake van ideologische eenheid. Veeleer was onvrede met elementen van de gevestigde orde een motivatie om zich met het jacobitisme verbonden te voelen. Deze onvrede had primair betrekking op het feit dat de Stuarts terug moesten keren op de troon. Verder was er onvrede over de toenemende nadruk op kapitalisme. Ten derde leefde in Schotland frustratie over de Engelse dominantie.

3 Methodologie en bronnen

3.1 Focus op websites

Het moderne jacobitisme wordt in deze scriptie vanuit twee invalshoeken onderzocht. Ten eerste wordt bestudeerd welke doelstellingen moderne jacobieten hebben geformuleerd. Door dit te onderzoeken kunnen we vaststellen met welke intenties moderne jacobieten hun activiteiten ontplooiën. Anders gezegd: welke strategie volgt men en hoe lijkt dit op de traditionele doelstellingen? Ten tweede worden discussies tussen diverse jacobieten bestudeerd. Hierbij richten we ons dan meer op het operationele vlak: met welke zaken houden jacobieten zich van dag tot dag bezig? Welke problemen signaleren zij? Welke posities nemen zij in het debat in en welke argumenten gebruiken ze hierbij? Komen we nieuwe gezichtspunten tegen?

Net als voor velen is het internet ook voor de 21e-eeuwse jacobieten een belangrijk communicatiemiddel. De diverse websites die dit paper zal bekijken zien

³⁰Susannah Abbott 'Clerical responses to the Jacobite rebellion in 1715' *Historical Research* 76 (2003) 332-346, 335.

er doorgaans verzorgd uit, worden regelmatig bijgehouden en frequent bezocht. Het valt uiteraard te verwachten dat jacobieten ook op andere manieren contacten onderhouden. Het uitwisselen van gezichtspunten via bijvoorbeeld e-mail onttrekt zich noodzakelijkerwijs aan onze waarneming. Ook blijken onderdelen van bepaalde websites afgesloten te zijn voor niet-leden. Bij het interpreteren van de resultaten moet dit uiteraard worden meegewogen. Dit paper bekijkt die communicatie tussen jacobieten waarbij wij als het ware over hun schouder mee mogen kijken. Uiteraard is het hun goed recht om ons van delen van hun gesprek buiten te sluiten. Het is overigens niet waarschijnlijk dat hierdoor het antwoord op onze hoofdvraag wordt beïnvloed. Er is geen plausibele reden om aan te nemen dat jacobieten in hun private communicatie systematisch andere stellingen of argumenten zouden gebruiken.

3.2 Gebruik van *content analysis*

Om de jacobitische communicatie te analyseren, maakt deze scriptie gebruik van *content analysis*. Dit is een beproefde techniek in de sociale wetenschappen, waarbij de inhoud van communicatie objectief, systematisch en kwantitatief wordt geanalyseerd.³¹ *Content analysis* kan beschrijvend worden ingezet. Echter, in dienst van een goede onderzoeksvraag kan het ook dienen om diepgaander onderzoek te doen. Zo kan er ook van *content analysis* gebruik worden gemaakt om intenties en effecten van communicatie te onderzoeken.³² Hoewel het duiden van de diepere motivatie van moderne jacobieten niet het doel is van deze scriptie, zal hoofdstuk 7 daar kort bij stil staan.

Sinds de jaren 1950 is *content analysis* door vele onderzoekers op diverse media-

³¹B. Berelson *Content analysis* 18.

³²Susan C. Herring 'Web content analysis: Expanding the paradigm' in: J. Hunsinger, L. Klastrup en M. Allen(ed.), *The International Handbook of Internet Research* (Heidelberg 2010) 233-249, 234. Zie ook: O.R. Holsti *Content analysis for the social sciences and humanities* (Reading (MA) 1969), 25.

vormen toegepast, zoals boeken, tijdschriften en kranten.³³ Zowel Herring als McMillan noemen hoe *content analysis* uit vijf stappen bestaat. Ten eerste moet er een duidelijke onderzoeksvraag worden gesteld. Vervolgens moet een goede steekproef worden gevonden om de vraag te beantwoorden. Ten derde moet data worden verzameld en gecodeerd. Vooral de manier waarop communicatie wordt gecodeerd, moet goed worden doordacht. Om de data daadwerkelijk te coderen, wordt idealiter gebruikt gemaakt van diverse analisten. Tot slot wordt de gecodeerde data aangewend om de onderzoeksvraag te beantwoorden.³⁴

Zowel Herring als McMillan stellen de vraag, of deze techniek ook onverkort op het internet kan worden toegepast. McMillan ziet geen probleem bij het toepassen van *content analysis* op het internet, aangezien de inhoud van een website als een verzameling van teksten die iets willen overbrengen kan worden gezien. Herring pleit voor een conceptuele verbreding van de traditionele aanpak, door onder meer inzichten uit linguïstiek en sociologie te incorporeren.³⁵ Hierbij denkt zij bijvoorbeeld aan een concept als netwerk-analyse, waarmee de manier waarop websites naar elkaar verwijzen grafisch kan worden geanalyseerd. Tegelijkertijd geeft Herring toe dat de aard van de onderzoeksvraag bepaalt, in hoeverre traditionele *content analysis* nog steeds toereikend is.³⁶ Omdat de analyse in deze scriptie zich primair richt op de geschreven tekst op websites, wordt de traditionele aanpak gevolgd.

De onderzoeksvraag die deze scriptie wil beantwoorden met behulp van *content analysis* is hierboven al uitgewerkt. De tweede stap is het verzamelen van een geschikte steekproef. Ten eerste worden die onderdelen van de websites onderzocht waar jacobiëten hun doelstellingen omschrijven. Tabel 1 bevat een overzicht van

³³Voor een overzicht, zie K. Krippendorff *Content analysis: an introduction to its methodology* 2e editie (Londen 2004), hoofdstuk 1.

³⁴Herring 'Expanding the paradigm', 235. McMillan, S. J. 'The microscope and the moving target: the challenge of applying content analysis to the World Wide Web' *Journalism and Mass Communication Quarterly* 77(2000) 80-98, 81-82.

³⁵Herring 'Expanding the paradigm' 237.

³⁶Herring 'Expanding the paradigm' 238-239.

Tabel 1: Doelstellingen jacobieten: geselecteerde websites

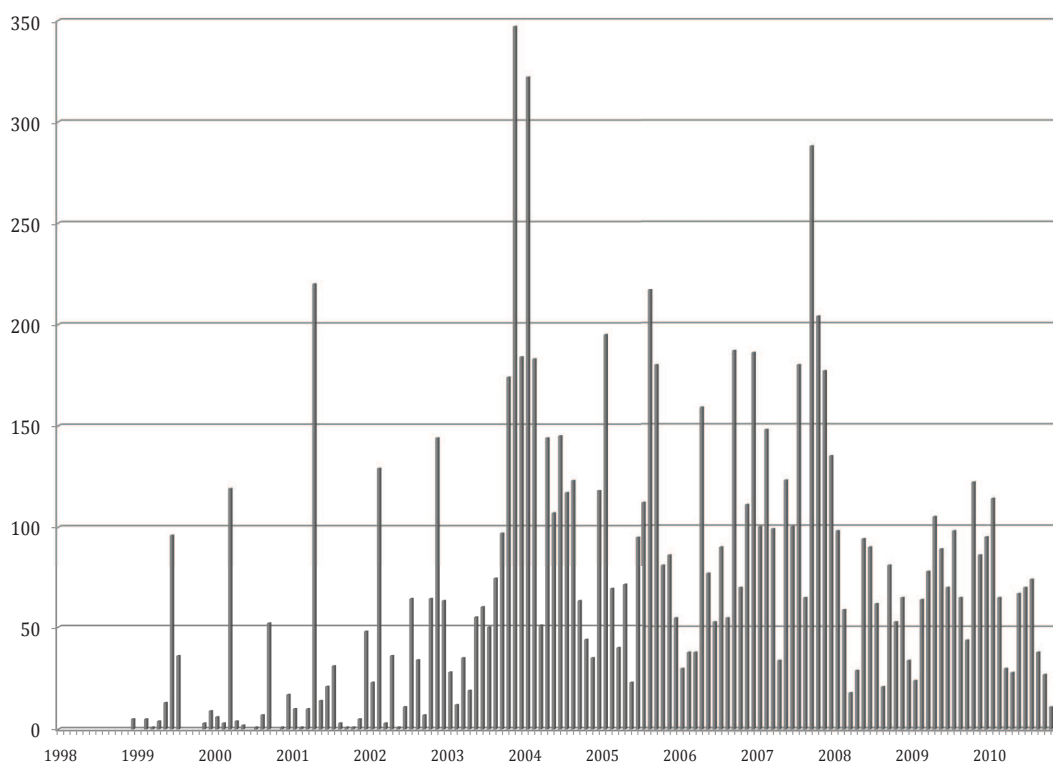
Naam	URL	Locatie doelstellingen
Circle of Gentlemen	www.circleofgentlemen.org	‘The Circle’ / ‘A History’
Countag7: The Jacobite Group	http://groups.yahoo.com/group/countag7	‘Description’
Jacobite: Jacobitisme Yesterday and Today	http://groups.yahoo.com/group/Jacobite	‘Description’
ScotsKings	http://groups.yahoo.com/group/ScotsKings	‘Description’
The Jacobite Heritage	www.jacobite.ca/index.htm	Uitvoerig op startpagina
The Scottish Jacobite Party	http://jacobites.org	In tekstblokje op startpagina
The Royal Stuart Society	www.royalstuartsociety.com	‘Summary and Character of the Society’
The 1745 Association	www.1745association.org.uk	‘About the 1745 Association’

Noot: Deze tabel geeft een overzicht van acht geselecteerde websites. Deze sites worden gebruikt om de doelstellingen te analyseren die moderne jacobieten formuleren.

de acht geselecteerde websites. De selectie is ten eerste tot stand gekomen door het invoeren van zoektermen als ‘*Jacobite*’ en ‘*Jacobitisme*’ via Google en Yahoo. Ten tweede is een aantal sites gevonden via de *links* vanaf andere jacobitische sites. De doelstellingen zijn over het algemeen duidelijk te identificeren. In de meeste gevallen staan ze expliciet op de startpagina vermeld.

Om discussies tussen jacobieten in detail te bekijken, richt deze scriptie zich op het Yahoo-discussieforum ‘*Jacobite: Jacobitisme Yesterday and Today*’. Ten eerste is een groot deel van dit forum publiek toegankelijk, in tegenstelling tot bijvoorbeeld ‘*ScotsKings*’. Ten tweede wordt dit forum relatief frequent gebruikt. Eind 2010 waren ongeveer 350 mensen lid van het forum. Figuur 1 toont het aantal berichten dat per maand geplaatst is tussen 1998 en eind 2010. Dit aantal varieert sterk, met enkele uitschieters rond de 350 berichten. De mediaan van het aantal berichten ligt net boven de 60. In totaal zijn er sinds de oprichting van het forum ruim 10.000 berichten geplaatst. Dit paper wil vooral de discussies tussen jacobieten analyseren. Echter, op het forum staan ook van berichten waar mensen niet op reageren. Daarom is een criterium gehanteerd, dat over een onderwerp tenminste tien bijdragen geplaatst moeten zijn. Op basis van dit criterium zijn tien recente discussies uit de jaren 2009 en 2010 geselecteerd.

Om de data te coderen dienen de in hoofdstuk 2 besproken kernthema’s als uitgangspunt. Voor beide bronnen zal worden gecodeerd in hoeverre inhoudelijk deze kernthema’s worden belicht. Tabel 2 geeft een overzicht van de in eerste instantie gebruikte classificatie. Tegelijkertijd wordt er ook met een open blik naar de teksten gekeken. Indien structureel aandacht wordt besteed aan overige thema’s, zal een additionele categorie worden toegevoegd. Eveneens kunnen bepaalde categorieën worden verfijnd. Tevens wordt telkens gecodeerd hoe het onderwerp belicht wordt. Hierbij is een indeling in drie categorieën gehanteerd. Bijgehouden wordt of een onderwerp neutraal, dan wel positief of negatief wordt besproken. Op een belangrijk punt zal dit paper overigens wel afwijken van de traditionele aanpak. De onderzochte teksten zijn slechts door één persoon gecodeerd. Hierom claimt dit

Figuur 1: Aantal berichten per maand

Noot: Deze figuur toont het aantal berichten per maand op het Yahoo discussieforum ‘Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today’ tussen december 1998 en november 2010.

onderzoek niet de volledige objectiviteit waar *content analysis* naar streeft.

4 Wat willen moderne jacobieten?

Tabel 3 toont hoe de drie categorieën op de websites naar voren komen. Om te beginnen blijken twee van de drie jacobitische kernthema’s nog steeds actueel. Op vijf van de acht sites wordt over de Stuarts gesproken, terwijl op vier sites Schotland naar voren komt. De *Country*-ideologie komt minder sterk naar voren, aangezien slechts twee sites elementen hiervan belichten. Er zit overigens een behoorlijk verschil in hoe uitgebreid doelstellingen worden omschreven. Dit varieert van een

Tabel 2: De categorieën om teksten te coderen

	Kernthema	Sub-variabele	Hoe besproken?
A.	Stuarts	Opvolging	Positief, neutraal, negatief
		Divine right	Positief, neutraal, negatief
		Hereditary right	Positief, neutraal, negatief
		Indefeasible right	Positief, neutraal, negatief
		Passive obedience	Positief, neutraal, negatief
		Non-resistance	Positief, neutraal, negatief
B.	Country	Kapitalisme	Positief, neutraal, negatief
		Nostalgie	Positief, neutraal, negatief
C.	Schotland	Schots nationalisme	Positief, neutraal, negatief
		Engeland	Positief, neutraal, negatief

Noot: Deze tabel geeft een overzicht van de categorieën die worden gebruikt om diverse moderne jacobitische teksten te coderen. Ook is bijgehouden of thema's neutraal, positief of negatief worden belicht.

enkele zin, zoals bij het forum *ScotsKings* tot een uitgebreid betoog, zoals bij de *Royal Stuart Society*.

Er blijken zeker de nodige accentverschillen te bestaan. De Stuarts komen er, wellicht verrassend, niet op elke site even positief vanaf. Bij de *Circle of Gentlemen* wordt zelfs met zoveel woorden aangegeven, dat het hoofdstuk van de Stuarts als afgesloten moet worden beschouwd. Onomwonden wordt meegedeeld dat: ‘*As far as we are concerned there is now no direct descendent of the Stuart line to follow ... with some dubious lineage claims from self-appointed champions.*’³⁷ Men ziet er dus geen heil in om bij gebrek aan direct afstammelingen de claim op de troon van de Stuarts levend te houden. Hiermee wijst de *Circle of Gentlemen* precies de houding af die op *The Jacobite Heritage* wordt omarmd. Van de acht onderzochte sites is deze verreweg het meest pro-Stuart. Allereerst wordt genoemd dat jacobieten ervan uitgaan dat de Stuarts van de troon zijn bestolen. Zowel

³⁷<http://www.circleofgentlemen.org> onder ‘A history’ (Versie 18 november 2010).

Tabel 3: Analyse doelstellingen jacobieten

Naam	Stuarts	Country	Schotland
Circle of Gentlemen	Neutraal - Negatief		Positief
Countag7: The Jacobite Group			Neutraal
Jacobite: Jacobitisme Yesterday and Today	Neutraal		
ScotsKings	Neutraal		Neutraal
The Jacobite Heritage	Positief		
The Scottish Jacobite Party		Anti-establishment	Neutraal
The Royal Stuart Society	Positief	Pro-traditie	
The 1745 Association			Neutraal

Noot: Deze tabel geeft een overzicht van de doelstellingen die jacobieten op de geselecteerde websites formuleren.

Willem, Mary, Anne als George I worden als overweldigers (*usurpers*) aangeduid. Toegegeven wordt dat de lijn van de Stuarts in 1807 ten einde liep, maar vervolgens wordt beschreven hoe de claim op de troon nog steeds levend wordt gehouden door het Beierse geslacht Wittelsbach. Hertog Francis II van Beieren wordt genoemd als degene die recht heeft op de troon. Tot slot wordt op deze site ook gesproken over de plaats van de vorst in het staatsbestel. Het idee dat het parlement de vorst autoriteit verleent, wordt verworpen. Ook wordt meegedeeld dat vele jacobieten de notie van ‘*divine right*’ ondersteunen.³⁸

De *Royal Stuart Society* heeft de meeste woorden nodig om haar doelstellingen te omschrijven. Dit zal er mee te maken hebben dat de *Society* zichzelf als ruimdenkend (‘*Broad Church*’) ziet. Toch worden er duidelijk een aantal accenten neergezet. Men ziet zich allereerst als monarchistisch en traditioneel. In dit laatste punt klinkt de nostalgie door, die we ook in de *Country*-ideologie zagen. Dit accent wordt echter minder zwaar aangezet dan het monarchistische aspect. Het monarchistische karakter van de beweging wordt op een interessante wijze ingevuld. Enerzijds heeft men een duidelijke belangstelling voor de Stuarts. Hierin gaat men wel minder ver dan de *Jacobite Heritage*. Over de claims van de Wittelsbachers wordt nauwelijks gerept. Sterker nog, er wordt ook expliciet gesteld dat sommige leden van de *Society* weinig problemen zullen hebben met de Windsors. Hieruit blijkt dat het monarchistische karakter van de *Society* zwaar weegt. Anti-republikanisme lijkt een belangrijk punt van consensus te zijn.³⁹

De drie discussiefora zijn uiterst neutraal in hun doelstellingen. Op *ScotsKings* wordt in één regel gesteld dat het forum dient om meningen over zowel modern jacobitisme als de toekomst van Schotland, Engeland en Wales te uiten. Een afbeelding van Charles I suggereert affiniteit met de Stuarts, maar verder worden deze niet expliciet genoemd. Schotland komt expliciet naar voren in de naam van het forum, maar wordt verder nauwelijks belicht.⁴⁰ Wat dat betreft is men op

³⁸<http://www.jacobite.ca/index.htm> (Versie 18 november 2010).

³⁹<http://www.royalstuartociety.com> (Versie 20 november 2010).

⁴⁰<http://groups.yahoo.com/group/ScotsKings> (Versie 19 november 2010)

Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today langer van stof. Ook hier wordt echter geen stelling genomen. Er wordt een feitelijke beschrijving van de geschiedenis van de jacobieten vanaf 1688 gegeven. Jacobieten zijn, volgens de site, mensen die de Stuart dynastie in Engeland, Schotland en Wales zijn blijven steunen. Wel wordt genoemd dat na de dood van Henry in 1807 de opvolging door achtereenvolgens het Huis van Savoye, Oostenrijk en Wittelsbach is vormgegeven.⁴¹ Bij het derde forum, *Countag7*, komt behalve de geschiedenis van de Stuarts ook de historie van Schotland naar voren. Ook hier is de insteek neutraal. Als doel wordt onder meer genoemd, dat de verschillen van inzicht die jacobieten onderling hebben, mogen worden opgelost.⁴²

Bij twee andere sites komt Schotland naar voren, hoewel op verschillende wijze. Bij de *Circle of Gentlemen* komt Schotland uiterst positief naar voren. De oorspronkelijke *Circle* blijkt na het verlies van Charles Stuart bij Culloden te zijn opgericht. Het was naar eigen zeggen een geheimzinnige club, waarover weinig is overgeleverd, behalve dat men zich loyaal beschouwde aan James en zijn afstammelingen. De *Circle* in zijn huidige vorm kreeg gestalte in de twintigste eeuw. Zoals opgemerkt speelt trouw aan de Stuarts niet langer de cruciale rol. Het is veeleer Schots nationalisme dat naar voren komt. In eigen woorden is de herdenking van het verlies bij Culloden, de zogeheten *Lament for Culloden*, het hoogtepunt van het culturele jaar. Op diverse wijze wordt de traditionele Schotse leefwijze (*the ways of the gael*) gestimuleerd, ondermeer door het dragen van traditionele kleding tijdens activiteiten.⁴³ Dit Schots nationalisme komt bij de *1745 Association* minder sterk naar voren. Deze vereniging, opgericht in 1946, heeft als expliciet doel het levend houden van de gedachten aan de poging van Charles Stuart de troon te heroveren. Men wil zich onder meer inzetten om historische plekken te conserveren. Ook deze beweging kent een sterk Schots karakter, aangezien de meeste leden uit Schotland afkomstig blijken te zijn. De vereniging heeft echter geen nationalistisch karakter

⁴¹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite> (Versie 18 november 2010).

⁴²<http://groups.yahoo.com/group/countag7> (Versie 6 december 2010).

⁴³<http://www.circleofgentlemen.org> (Versie 18 november 2010).

en trekt naar eigen zeggen ook vele leden buiten Schotland aan.⁴⁴

Van de acht sites is die van de *Scottish Jacobite Party* uitzonderlijk, omdat het hier een partij betreft die daadwerkelijk heeft geprobeerd politieke invloed te krijgen. De indruk is echter dat het een kleine organisatie betreft, die met name lokaal opereert.⁴⁵ De website is niet duidelijk georganiseerd. Zo worden de doelstellingen uiterst summier omschreven. Toch is het een interessante bron, omdat behalve het Schotse karakter ook afkeuring van het establishment naar voren komt. Zo wordt onder meer gesteld dat men zich keert tegen de macht van de gevestigde politieke partijen. Men eindigt met de oproep om het land terug te pakken van de bankiers en de professionele politici, waaruit afkeer van het grote geld blijkt.⁴⁶ Vooral in dit laatste punt ligt een overeenkomst met de *Country*-ideologie.

5 Jacobitische discussies: beschrijving

We zullen nu een tiental discussies op het online forum *Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today* bestuderen. Kolom 1 van tabel 4 geeft een overzicht van deze discussies. Om te beginnen is het goed enige achtergrond te geven over de inhoud van de discussies. De namen van de discussie in tabel 4 zijn gebaseerd op het onderwerp van de eerste bijdrage van iedere discussie. Er zijn diverse manieren waarop discussies beginnen. In een aantal gevallen wordt er een vraag gesteld. Zo vraagt iemand zich af, of er informatie is over jacobieten in de Caraïben (*'Caribbean'*).⁴⁷ In een ander geval vraagt een nieuw lid van het forum zich af, hoe anderen aankijken tegen de claims van diverse troonpretendenten, in het bijzonder ene Jacobo

⁴⁴<http://www.1745association.org.uk> (Versie 18 november 2010).

⁴⁵Jacobite Party Eriskay press conference', *Stornoway Gazette*, 5 april 2007.

⁴⁶<http://jacobites.org> (Versie 6 december 2010).

⁴⁷<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9349>. 30 oktober 2009. (Versie 6 januari 2011).

Fitzjames Stuart (*'Jacobo Stuart'*).⁴⁸ Een tweede manier waarop discussies beginnen, is door een informatieve bijdrage van iemand, waar anderen vervolgens op aanhaken. Zo start een discussie nadat iemand meedeelt dat een nieuwe set postzegels met afbeeldingen van diverse Stuarts is uitgegeven (*'Stamps'*).⁴⁹ Een andere discussie start, nadat iemand een link doorstuurt. Deze link heeft betrekking op een evenement waarbij een onderdeel van de '45 nagespeeld zal worden (*'Derby Re-enactment'*).⁵⁰ Een derde discussie start, nadat iemand de link naar een ander discussie-forum - het eerder besproken *ScotsKings* - plaatst. (*'Defining Jacobitism'*).⁵¹

De overige vijf discussies starten wanneer iemand een korte beschouwing geeft, waarin hij soms ook een duidelijke mening ventileert. Zo noemt iemand de film *King Ralph* om daarna te suggereren dat de makers het jacobitische gedachtegoed niet serieus nemen (*'King Ralph'*).⁵² Dezelfde persoon start een andere discussie met een beschouwing over Ierse nationalist die in 1916 de Ierse kroon zouden hebben aangeboden aan Prins Rupert, kroonprins van Beieren (*'Prince Rupert'*).⁵³ De Eerste Wereldoorlog is ook de aanleiding voor een volgende discussie. Hierbij brengt iemand naar voren, dat soldaten in het Engelse leger tussen 1914 en 1918 eigenlijk voor een Duitse vorst vochten, aangezien de wortels van de Windsors in Hannover liggen (*'Red Poppy'*).⁵⁴ Even daarvoor vraagt een ander zich af, hoe de

⁴⁸<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9487>. 14 december 2009. (Versie 6 januari 2011).

⁴⁹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9779>. 16 mei 2010. (Versie 6 januari 2011).

⁵⁰<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9443>. 2 december 2009. (Versie 6 januari 2011).

⁵¹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9310>. 27 oktober 2009. (Versie 6 januari 2011).

⁵²<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9868>. 14 juni 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁵³<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/8605>. 13 januari 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁵⁴<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9535>. 1 januari 2010. (Versie 7 januari

Tabel 4: Tien jacobitische discussies

Discussie	Stuarts	Country	Schotland	# berichten
Defining Jacobitism	2			14
Stamps	2			15
Prince Rupert				15
Derby Re-enactment	1		1	19
Jacobo Stuart	11	2	2	27
Caribbean	7			13
Red Poppy	1			11
Hannoverian sophistry	4			14
King Ralph	1		1	11
What if Derby		1	4	29
<i>Totalen</i>	<i>29</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>168</i>

Noot: De eerste kolom geeft een korte aanduiding van de discussie. De aantallen in kolommen twee tot en met vier geven aan hoe vaak jacobitische thema's voorkomen in de tien geselecteerde discussies. De laatste kolom geeft het totaal aantal berichten per discussie.

geschiedenis zou zijn verlopen als Charles Stuart in 1745 had besloten om vanaf Derby door te stoten richting Londen. Deze discussie is met 29 bijdragen de meest actieve (*‘What if Derby’*).⁵⁵ De laatste van de tien discussies begint met het uiten van verontwaardiging over een publicatie, waarin iemand stelt dat Elizabeth II een jacobitisch vorstin te noemen is (*‘Hanoverian sophistry’*).⁵⁶

Overigens is de eerste bijdrage niet altijd een goede voorspeller van het verdere verloop van de discussie. De discussie die begint met een vraag over jacobieten in de Caraïben mondt uit in een wisseling van standpunten over *divine right*. In *‘King Ralph’* gaat het gesprek op een gegeven moment over spoken. In *‘Stamps’* gaat het slechts zijdeling over postzegels, terwijl men in *‘Red Poppy’* juist afdwaalt richting dit onderwerp. Het ondersteboven opplakken van postzegels (*‘protest philately’*)⁵⁷ blijkt namelijk een manier te zijn waarop jacobieten protesteren tegen de Windors. Zo suggereert iemand: *‘When it comes to postage stamps, a Jacobite can always place them upside down.’*⁵⁸ Een tweede geeft openlijk toe: *‘This placing Stamps upside down is something I still occasionally do.’*⁵⁹

6 Jacobitische discussies: analyse

Kolommen 2 tot en met 5 van tabel 4 geven nadere informatie over de discussies. In de kolommen 2 tot en met 4 wordt getoond hoe vaak jacobitische thema’s naar

2011).

⁵⁵<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9222>. 26 september 2009. (Versie 6 januari 2011).

⁵⁶<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/10018>. 10 september 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁵⁷Een actief lid van het forum introduceert deze term: <http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9547>. 2 januari 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁵⁸<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9542>. 2 januari 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁵⁹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9543>. 2 januari 2010. (Versie 7 januari 2011).

voren komen, terwijl de laatste kolom het totaal aantal bijdragen per discussie toont. De onderste rij toont het aantal malen dat een van de drie kernthema's in de tien discussies voorkomt. In een kwart van de 168 berichten wordt een jacobitisch thema belicht. Het merendeel daarvan gaat over de Stuarts, enkele gaan over Schotland, terwijl de ideeën uit de *Country*-ideologie nauwelijks aanwezig zijn. Kunnen we nu zeggen dat het jacobitisch glas driekwart leeg is, of juist een kwart vol? Het jacobitische gedachtegoed domineert weliswaar niet de discussie, maar komt toch nog in sterke mate naar voren.

6.1 Welke onderwerpen komen naar voren?

Voordat we een definitief oordeel vellen, is het goed dieper in de discussies te duiken. Waar gaat het over in die 75% van de berichten waarin jacobitische thema's niet naar voren komen? Om te beginnen is niet elke bijdrage inhoudelijk bedoeld. Zoals we al zagen, wordt er soms een vraag opgeworpen. Het komt ook vaak voor, dat een bijdrage een informatief karakter heeft. Soms heeft een bijdrage een meer sociaal karakter. Zo vraagt iemand op een gegeven moment aan een andere jacobiet, of ze een keer kunnen afspreken.⁶⁰ In een aantal gevallen is een bijdrage bedoeld om punten uit een eerder bericht te verhelderen.

Als we kijken naar de inhoudelijke bijdragen, dan zien we duidelijke verschillen. De discussie over Jacobo Stuart kunnen we bijvoorbeeld met recht een jacobitische discussie noemen. In meer dan de helft van de bijdrages komt een van de drie kernthema's naar voren. Aan het andere eind van het spectrum moeten we de discussie over Prins Rupert plaatsen. Hierin treffen we geen enkele relevante bijdrage aan. Dit is op het eerste gezicht opmerkelijk, omdat het onderwerp - de Ierse kroon die werd aangeboden aan een Beierse prins - zich hier wel voor zou lenen. Het punt is dat er nauwelijks sprake is van een echte discussie. De diverse bijdragen, die met name gaan over de situatie in Ierland rond 1916, hebben vooral een informatief

⁶⁰<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9459>. 6 december 2009. (Versie 7 januari 2011).

karakter. Zo deelt iemand mee dat: *'It is known that ... Prince Rupert ... received more than once proposals to assume his rights to the Throne of Ireland.'*⁶¹ Een tweede persoon schrijft een historisch bedoeld verslag over de rol van *Sinn Feinn*.⁶² Er wordt te weinig stelling ingenomen. De consensus van de groep lijkt te zijn dat het een interessant onderwerp is, dat nader studie verdient.

De overige acht discussies zitten qua jacobitische inhoud tussen *Prince Rupert* en *Jacobo Stuart* in. Het is niet altijd mogelijk om een grootste gemene deler te zien in het gesprek. Bij de discussie over *King Ralph* golft het gesprek heen en weer tussen verschillende claims op de troon, nationalisme en spoken. Zo deelt iemand mee, hoe hij een verschijning gezien heeft in de plaatselijke bibliotheek: *'some people who are into jacobitism seem to meet an elderly lady who tells them that the white rose society still exists. i think she is a ghost. i met her myself in the local library.'*⁶³ Niet elke discussie is dus inhoudelijk even relevant. Dit geldt ook voor het gesprek over *Defining Jacobitism*. Zijdelings komen de Stuarts aan bod, maar er wordt men name gedebatteerd over hoe de discussie moet worden gevoerd. Volgens sommigen blijkt een bepaald lid van *Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today* een beperkte visie op het jacobitisme te hebben. Ook wordt hij ervan beschuldigd bijdragen van anderen te censureren. Niet iedereen is het daarmee eens, maar men vindt het ook prima dat er diverse jacobitische discussiegroepen naast elkaar opereren.⁶⁴

De discussie *'What if Derby'* kent wel een duidelijke thematiek. Hier zien we een mooi voorbeeld van *'iffy history'*. Het debat, dat behoorlijk inhoudelijk is,

⁶¹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/8605>. 13 januari 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁶²<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/8623>. 1 februari 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁶³<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9893>. 21 juni 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁶⁴<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9314>. 28 oktober 2009. (Versie 7 januari 2011). <http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9893>. 21 juni 2010. (Versie 7 januari 2011).

gaat over de expeditie van Charles Stuart tijdens de '45. Na aanvankelijk succes besloot Charles Stuart in december 1745 met tegenzin, maar op aandringen van zijn medestanders, om niet door te stoten in de richting van Londen. In plaats daarvan keerde Charles terug naar Schotland, waarna het al snel bergafwaarts ging met zijn poging de troon te herwinnen. Volgens velen had Charles met gemak Londen kunnen heroveren.⁶⁵ Dit is natuurlijk een mooi hypothetisch debat om te voeren. Wat waren de redenen om terug te keren en waren dit goede redenen? Het is overigens ook een van de meest polemische debatten van de tien. Zo noemt een lid van het forum een ander de naam van 'jacobiet' volstrekt onwaardig.⁶⁶

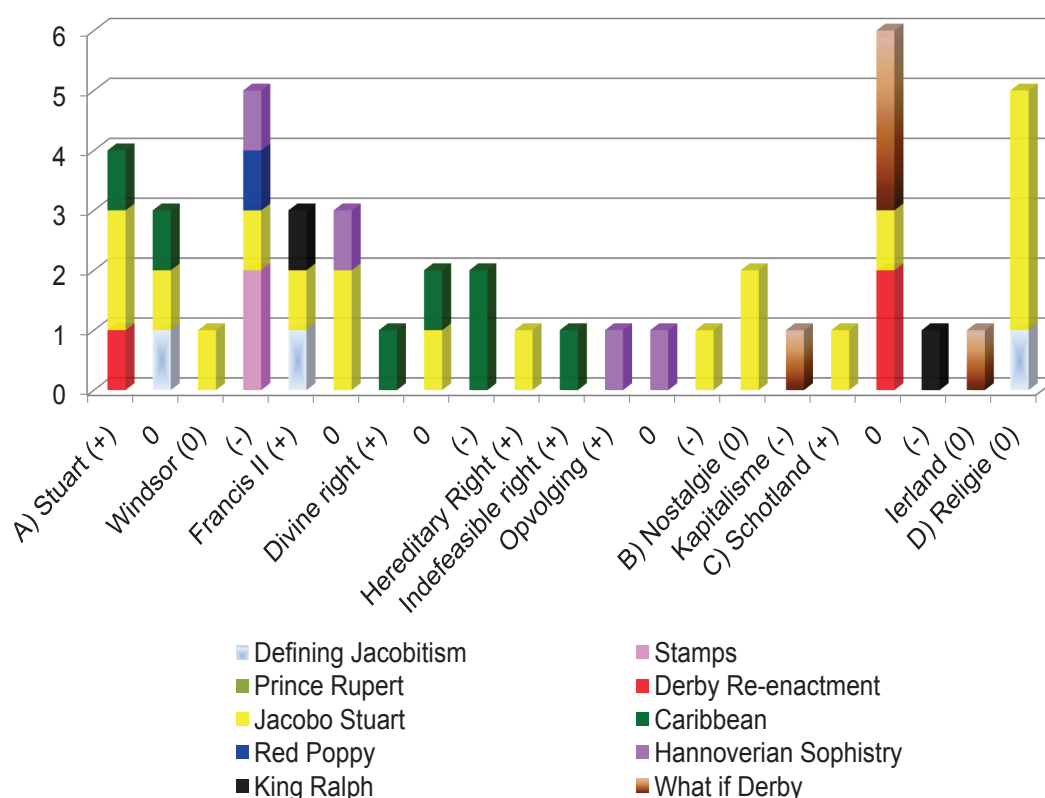
6.2 Verfijning van de *content analysis*

Al met al is er op basis van de discussies slechts een thema dat nog toegevoegd kan worden aan de oorspronkelijke drie jacobitische onderwerpen. Het betreft hier, wellicht niet geheel verrassend, religie. Naast het toevoegen van religie, kan een aantal van de oorspronkelijke categorieën nog worden verfijnd. Het resultaat van deze herijking wordt weergegeven op de horizontale as van figuur 2. Binnen de categorie over de Stuarts (categorie A) zijn de meeste verfijningen aangebracht. De categorie over de *Country*-ideologie (categorie B) heeft slechts 'kapitalisme' en 'nostalgie' als subcategorie. Binnen het thema 'Schotland' is eveneens een subcategorie 'Ierland' toegevoegd. Discussies over Engels nationalisme zijn niet aangetroffen. Eveneens wordt in de discussies niet gesproken over '*passive obedience*' en '*non-resistance*'. De staven geven het aantal keren weer dat een bepaald thema werd belicht, terwijl de kleuren de discussie aangeven waarin het onderwerp ter sprake kwam. Op de horizontale as is tevens aangegeven of een thema positief, neutraal of negatief werd belicht.

Op het eerste gezicht past de hedendaagse jacobitische discussie goed binnen

⁶⁵Charles Petrie *Last phase* 95.

⁶⁶<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9229>. 28 september 2009. (Versie 7 januari 2011).

Figuur 2: Jacobitische elementen in tien online discussies

Noot: De hoogte van de staven geeft het aantal malen weer dat een thema's werd belicht. De kleuren geven aan in welk van de tien discussies op het online forum 'Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today' het desbetreffende thema werd belicht. Op de horizontale as duidt een +(0/-) aan dat een thema positief (neutraal/negatief) werd besproken.

het traditionele jacobitische raamwerk. De Stuarts worden regelmatig positief besproken, terwijl de Windsors veelal kritisch worden bejegend. Van consensus blijkt echter geen sprake te zijn. Zo houden sommigen zich redelijk op de vlakte als het over de Stuarts gaat. Ironisch genoeg sluiten de moderne jacobieten hiermee naadloos aan bij de ideologische heterogeniteit van het traditionele jacobitisme.

Het grootste verschil van inzicht bestaat omtrent het kernprobleem van de jacobieten na 1807: hoe nu verder na de dood van de laatste Stuart? Voor sommigen is Francis II, Hertog van Beieren, een plausibele kandidaat om het koningschap op

zich te nemen. Zo stelt iemand: *‘Some, myself included, recognise as the rightful King of England, Scotland and Ireland ... Franz Herzog von Bayern ... under the name of KING FRANCIS II.’*⁶⁷ Een ander sluit zich hierbij aan: *‘Francis is undoubtedly our lawful monarch’*.⁶⁸ Even later wordt met diep respect gesproken over Francis II. In deze bijdrage wordt verhaald hoe, toen Francis een kerk binnen kwam voor een plechtigheid, de jacobiet in kwestie opstond voor “‘zijn’ Koning”.⁶⁹

Problematisch is echter dat Francis II nooit aanspraak heeft gemaakt op de troon. Het is ook niet helemaal helder of hij dat wel zou willen. Er zijn daarom ook jacobieten die een genuanceerde positie over de mogelijke terugkeer van de lijn van de Stuarts innemen: *‘I think the absence of a claim ... indicates that nobody in the “legitimate succession” actually wants restoration. Or at the very least does not want it “enough”.*’⁷⁰ Deze nuance schiet anderen weer in het verkeerde keelgat, waardoor de emoties hoog oplopen: *‘So like Judas Iscariot hypocritically criticising St. Mary Magdalen for wasting valuable ointment on the feet of Jesus ... you, the sworn republican, want to make quite sure that the rightful King, the “non-claimant” as you call him, is not really interested in a restoration at all.’*⁷¹

Deze tegenstelde posities over Francis II worden weerspiegeld in de visie op *divine right*. Dit thema speelt met name een rol in de discussie *‘Caribbean’*. Wederom zijn er jacobieten die de nuance zoeken, of zelfs het principe niet langer als relevant zien. Zo stelt iemand: *‘I dont think many people (Jacobite) will actually hold their hands up and say that they believe in a Divine Right of Kings.’*⁷² Een tweede

⁶⁷<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9515>. 18 december 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁶⁸<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9891>. 20 juni 2010. (Versie 7 januari 2011).

⁶⁹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9345>. 30 oktober 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁷⁰<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9519>. 20 december 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁷¹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9527>. 22 december 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁷²<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9382>. 6 november 2009. (Versie 7 januari

jacobiet noemt *'divine right'* een mythe. Bovendien geeft hij aan, dat dit idee in de 21e eeuw niet meer serieus zal worden genomen: *'...until latter day Jacobites abandon the myth (and it is a myth) of divine election nobody outwith the committed Jacobite core will even entertain their views'*.⁷³ Maar niet iedereen is bereid *divine right* zomaar op te geven. Dezelfde jacobiet die uiterst positief was over Francis II, schuwt wederom de polemieken niet wanneer hij het voor de Stuarts opneemt: *'Only an addled pate, which has imbibed Marxist claptrap, would insist on plastering the Stuart Monarchs with an imaginary anti-populist version of the "doctrine" of the Divine Right of Kings ... the fact of the matter is that the Stuarts preferred to rule absolutely ... but humbly desired to act in the best interest of their subjects.'*⁷⁴ Kortom, over de Stuarts, hun verwanten en het koningschap wordt door moderne jacobieten nog volop gesproken. Verschillen van inzicht zijn hierbij eerder regel dan uitzondering. De Wittelsbachers worden door sommige jacobieten gezien als een oplossing voor het ontbreken van een echte Stuart om de troon te claimen.

Diversiteit in meningen zien we nauwelijks terug in de overige drie categorieën. Over de *Country*-thematiek kunnen we kort zijn. Over nostalgie wordt slechts twee maal gesproken. Beide keren wordt neutraal over nostalgie gesproken, hoewel wordt toegegeven dat nostalgie voor sommige moderne jacobieten een drijfveer kan zijn. Slechts een jacobiet uit zijn afkeer over het kapitalisme - door bankiers met gangsters te vergelijken - maar geen van de andere leden van het forum reageert hier op.⁷⁵

Wanneer gesproken wordt over Schotland of religie, blijken de jacobieten zich uiterst neutraal op te stellen. Het is alsof ze beseffen met welke vooroordelen naar de jacobieten wordt gekeken. Het feit dat het jacobitisme puur Schots was en is, 2011).

⁷³<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9377>. 5 november 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁷⁴<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9384>. 6 november 2009. (Versie 7 januari 2011).

⁷⁵<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9224>. 26 september 2009. (Versie 6 januari 2011).

wordt zelfs ronduit tegengesproken. Kwelijke *Whig*-propaganda zou er de oorzaak van zijn dat veel mensen dit beeld van jacobieten hebben. Eén jacobiet benadrukt hoe ook in Ierland en Engeland steun was voor de Stuarts.⁷⁶ Er is slechts een bijdrage waarin Schots nationalisme in positieve bewoordingen voorkomt. In deze bijdrage wordt een beeld geschetst van de terugkeer van een Stuart op de Schotse troon, die daarna eens goed orde op zaken zal stellen. Het is overigens niet helder wie deze persoon dan zal wezen en hoe het in zijn werk zal gaan.⁷⁷ Ook is er een persoon die het Schots nationalisme negatief ziet. De motivatie is dat in diens ogen de nationalist liever andere doelen nastreven dan de terugkeer van Francis II op de troon.⁷⁸ Om dezelfde reden bekijkt deze persoon ook jacobieten met Ierse sympathieën argwanend.⁷⁹

Het thema religie komt vooral in de discussie over Jacobo Stuart naar voren. Wederom valt op hoe genuanceerd de jacobieten spreken over dit thema. Ook zijn zij zich bewust van het feit dat mensen geneigd zijn jacobitisme met het rooms-katholieke geloof te associëren. Zo benadrukt iemand vroeg in de discussie dat jacobieten een brede, diverse groep vormen.⁸⁰ Even later werpt iemand de vraag op of jacobieten voornamelijk rooms-katholiek zijn, om deze vervolgens zelf ontkennend te beantwoorden. Volgens hem hebben jacobieten altijd al diverse religieuze achtergronden gehad. Ook niet-christelijke mensen en agnosten hebben zich aangetrokken gevoeld tot het jacobitisme.⁸¹ In deze opvatting krijgt hij bijval

⁷⁶<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9261>. 20 oktober 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁷⁷<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9514>. 18 december 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁷⁸<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9889>. 20 juni 2010. (Versie 12 januari 2011).

⁷⁹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9260>. 18 oktober 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁸⁰<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9489>. 15 december 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁸¹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9520>. 21 december 2009. (Versie 12 januari 2011).

van een tweede jacobiet, die stelt: *'It is often said [wrongly] that Jacobite support was based exclusively in Roman Catholic foundations; the truth is very different.'* Deze persoon verwijst in zijn bijdrage ook naar de rol van de Non-Jurors en hun steun voor de Stuarts.⁸² Er lijken, tot slot, ook jacobieten te zijn die zich zelfs sterk afzetten tegen het rooms-katholicisme. Zo verwijst iemand in zijn bijdrage naar een persoon die fel tegen deze geloofsgroep is. Zelf slaat deze jacobiet een meer verzoenende toon aan. Ook geeft hij aan juist vaak te bidden voor eenheid binnen de christelijke kerk.⁸³

6.3 Een brede discussie?

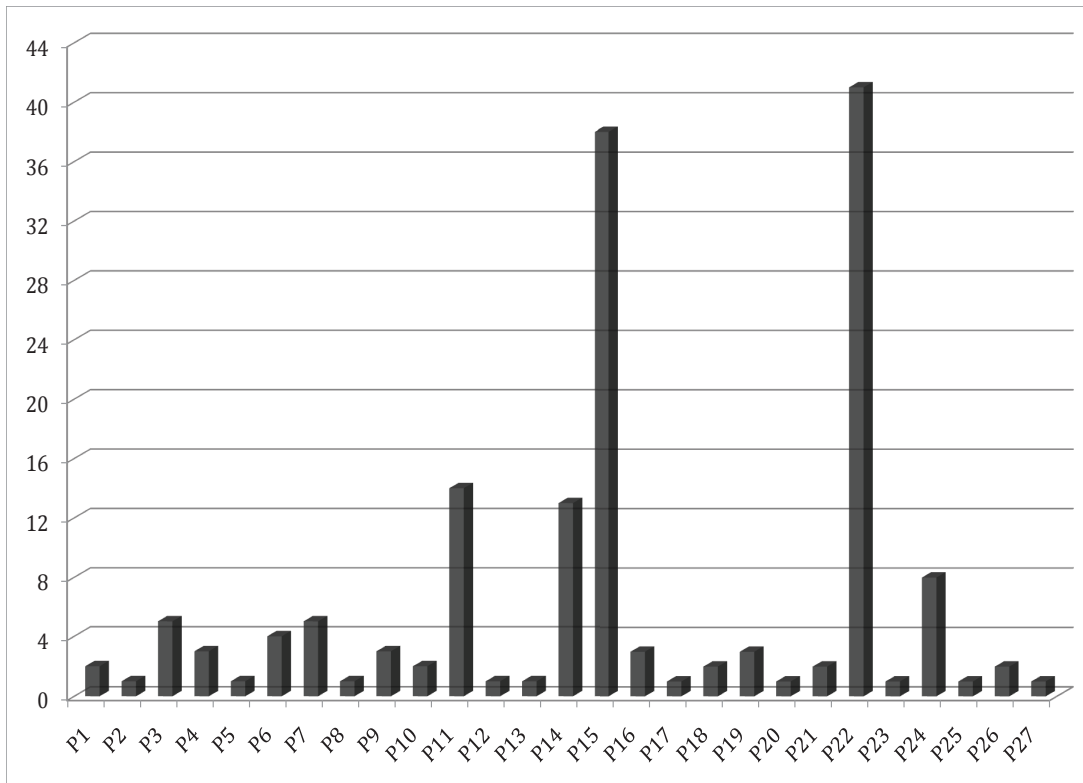
Ten derde analyseren we hoe betrokken de diverse leden van het forum zijn op het jacobitisme. Figuur 3 toont het aantal bijdragen per persoon in de tien discussies. Twee individuen - aangeduid met P15 en P22 - blijken verreweg de meest actieve rol in de discussie te spelen. Drie andere personen - P11, P14 en P24 - spelen een redelijk actieve rol, terwijl er nog een paar jacobieten zijn met een beperkt aantal bijdragen. Tien individuen leveren slechts 1 bijdrage op het forum. Van alle 340 leden van het forum leveren slechts 27 mensen een bijdrage aan deze tien discussies.

Een kleine groep blijkt dus de discussie in belangrijke mate te domineren. Dit fenomeen is in eerder onderzoek ook naar voren gekomen. Zo blijken ook op discussiefora over politiek een klein aantal personen de discussie te initiëren en te sturen. De invloed van een kleine groep wordt sterker naarmate het aantal deelnemers aan een forum groeit.⁸⁴ De leden van het forum zijn zichzelf overigens

⁸²<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9526>. 27 december 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁸³<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9345>. 30 oktober 2009. (Versie 12 januari 2011).

⁸⁴Zie I. Himelboim 'Reply distribution in online discussions: A comparative network analysis of political and health newsgroups' *Journal of Computer-Mediated Communication* 14 (2008) 156-177. Zie ook I. Himelboim, E. Gleave en M. Smith 'Discussion catalysts in online political discussion: Content importers and conversation starters' *Journal of Computer-Mediated Com-*

Figuur 3: Aantal bijdragen per persoon

Noot: Deze hoogte van de staven geeft het aantal malen weer een individu een bijdrage leverde aan de discussie op het online forum ‘Jacobite: Jacobitism Yesterday and Today’.

bewust van deze scheve verdeling. Zo wordt enkele malen aangehaald dat veel leden weliswaar vaak bijdragen lezen, maar zelden zelf een bijdrage leveren.⁸⁵

De bijdragen van P15 en P22 zijn met elkaar goed voor bijna de helft van het totale aantal dat is geanalyseerd. Als een klein aantal mensen de meeste bijdragen levert, kunnen hun inzichten de discussie sterk kleuren. Dit is vooral het geval wanneer de individuen uitgesproken meningen hebben. Voor de bijdragen van P22 is dit zeker het geval. Deze persoon is bijvoorbeeld degene die Francis II het liefste terug zou zien keren op de troon. Ook is hij uiterst positief over *divine right*. Het

munication 14 (2009) 771-789.

⁸⁵<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9320>. 28 oktober 2009. (Versie 12 januari 2011). <http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9489>. 15 december 2009. (Versie 12 januari 2010).

is ook degene die af en toe polemisch ingaat tegen genuanceerde opvattingen. Een aantal malen richt P22 hierbij de pijlen op P15, die namelijk geneigd is de zaken nuchter te bekijken. Dit betekent enerzijds dat we ons wat betreft P15 minder zorgen hoeven te maken, of diens bijdragen de analyse zullen beïnvloeden. Tegelijkertijd heeft P15 duidelijk een Ierse achtergrond. Bovendien heeft deze jacobiet een grote interesse in militaire geschiedenis. Zo speelt deze persoon bijvoorbeeld in de discussie over de beslissing bij Derby een zeer actieve rol. Het grote aantal bijdragen van deze twee jacobieten moet zeker worden meegewogen in het eindoordeel over het moderne jacobitisme.

7 Wederom onvrede als drijfveer?

Zoals eerder aangehaald, kan *content analysis* ook worden gebruikt om de intenties van communicatie te duiden.⁸⁶ In deze scriptie is *content analysis* met name beschrijvend ingezet. Om de bedoelingen van jacobieten in de 21e eeuw nader te duiden, zou een andere manier van analyseren en coderen raadzaam zijn. Toch is het verleidelijk om kort te speculeren over de diepere motivatie van moderne jacobieten. De discussies en websites suggereren dat onvrede met de bestaande orde - evenals bij het traditionele jacobitisme - een belangrijke drijfveer is. Soms richt de onvrede zich op een specifiek gegeven. De ene jacobiet hikt bijvoorbeeld aan tegen de dominante rol van Engeland in het Verenigd Koninkrijk. Een tweede jacobiet heeft moeite met de Windsors. Op andere momenten is de onvrede meer generiek. Bij hedendaagse jacobieten is toch relatief vaak - misschien meer dan zij zelf zouden willen toegeven - een hang naar het verleden te bespeuren. Het heden roept voor deze jacobieten een gevoel van onbehagen op, waarvoor het jacobitisme een uitlaatklep biedt. Het is immers heel verleidelijk om de vraag te stellen, hoe de geschiedenis anders had kunnen verlopen als de Stuarts de troon niet (definitief) hadden verspeeld. Zodoende kan jacobitisme verschillende dingen

⁸⁶Holsti *Content analysis*, 25.

betekenen voor verschillende mensen. Hierin zien we wederom een parallel met het traditionele jacobitisme. Desondanks zien moderne jacobieten toch nog voldoende overeenkomsten om hun activiteiten door middel van verenigingen, websites en discussiefora te structureren. Verschillen van inzicht worden hierbij niet onder stoelen of banken gestoken, maar veelal openlijk geuit.

Het zou interessant zijn om de veronderstelde onvrede nader in verband te brengen met de achtergrond van het dertigtal actieve jacobieten op het discussieforum. Welke sociaal-economische achtergrond hebben zij? Welke factoren bepalen hun deelname aan het debat? Helaas is het slechts beperkt mogelijk dit in beeld te krijgen. De meeste deelnemers van het forum hechten aan hun privacy. Zo zegt een van hen onomwonden dat hij zijn dagelijks leven en zijn ‘online’-leven strikt gescheiden wil houden.⁸⁷ Ook nemen deelnemers vaak onder een gefingeerde naam deel aan het forum. Tegelijkertijd suggereren deze ‘schuilnamen’ vaak wel een bepaalde achtergrond. Een van de actievere deelnemers (P15) presenteert zich als ‘*irishknight1952*’, wat zowel een Ierse achtergrond als een leeftijd van rond de 60 indiceert. In een andere bijdrage deelt P15 mee dat hij 32 jaar als Brits ambtenaar heeft gewerkt, zonder hierbij een specifieke functie te noemen.⁸⁸ Een Britse achtergrond lijkt - op grond van de (schuil)namen van de deelnemers - ook op diverse andere forumleden van toepassing. Met name Schotland is hierbij goed vertegenwoordigd. Toch is de groep niet louter Brits. Sommige deelnemers lijken een Amerikaanse achtergrond te hebben. De meest actieve deelnemer (P22) heeft een Grieks paspoort, hoewel hij woonachtig is in Londen.⁸⁹ De moderator van het forum is een Canadees. Overigens is deze jacobiet tevens de webmaster van *The Jacobite Heritage*.⁹⁰ Dit bevestigt de indruk dat een klein aantal individuen het

⁸⁷<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/9469>. 8 december 2009. (Versie 26 januari 2011).

⁸⁸<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/8715>. 7 maart 2009. (Versie 26 januari 2011).

⁸⁹<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite/message/8710>. 7 maart 2009. (Versie 26 januari 2011).

⁹⁰<http://www.jacobite.ca/mcferran.htm>. 25 oktober 2003. (Versie 27 januari 2011).

moderne jacobitisme vorm geeft.

8 Conclusie: Een levend gedachtegoed?

Deze scriptie heeft uitingen van jacobitisme in de 21e eeuw onder de loep genomen. Hoe moeten deze activiteiten nu worden begrepen? In hoeverre is er sprake van een levend, modern jacobitisme? Het blijkt niet eenvoudig het moderne jacobitisme onder een noemer te vangen. Er is sprake van een grote diversiteit. Hier ligt een duidelijke parallel met het traditionele jacobitisme, dat eveneens verschillende dingen kon betekenen voor verschillende mensen. Net als in de achttiende eeuw is ook niet iedere jacobiet even betrokken. Op het eerste gezicht lijken de jacobieten anno nu zeer actief te zijn. De websites zijn meestal goed onderhouden en op de discussiefora worden regelmatig bijdrages geleverd. We hebben echter vastgesteld dat hierbij een kleine groep jacobieten als drijvende kracht fungeert. Er is sprake van een grote, zwijgende meerderheid die weliswaar interesse heeft in het jacobitisme, maar weinig mededeelzaam is. Dit laatste punt moet zwaar meewegen in het eindoordeel. Het is in wezen niet mogelijk om te spreken van een actief, breed levend jacobitisme.

Wat zijn de conclusies aangaande wat jacobieten willen en vinden? Wederom is er sprake van een duidelijke heterogeniteit. Een deel van de jacobieten lijkt zich bewust te willen distantiëren van elementen van het traditionele jacobitisme. Voor sommigen betekent dit een afkeer van uitingen van (Schots) nationalisme. Anderen gaan nog verder door zich ook over de Stuarts hooguit in neutrale termen te uiten. In plaats van deze traditionele elementen komen meer bescheiden doelstellingen. Moderne jacobieten worden soms niet zozeer gedreven door ideologie, maar door interesse. Men vindt bijvoorbeeld de geschiedenis van de Stuarts, die natuurlijk doortrokken is van dramatiek, intrigerend. Een ander heeft weer belangstelling voor militaire geschiedenis en kan zijn hart ophalen aan de schermutselingen tijdens de '15 en de '45.

Slechts enkele jacobieten zijn nog actief op zoek naar een weg voorwaarts. In de praktijk betekent dit hoofdzakelijk dat men zich richt op nazaten van de Stuarts die de claim op de kroon van Engeland, Schotland en Ierland levend zouden kunnen houden. Hertog Francis II van Beieren, in theorie de meest plausibele, huidige jacobitische troonpretendent, figureert vaak in de jacobitische discussies. We hebben eveneens gezien dat sommige websites veel aandacht aan de Wittelsbach-familie besteden. Hoewel het hier een kleine groep activistische jacobieten betreft, moeten we toch vaststellen dat hier gepoogd wordt het gedachtegoed toekomstperspectief te bieden. Tegelijkertijd moeten we ook noemen dat Francis II nooit aanspraak heeft gemaakt op het Britse koningschap. Hoewel een deel van de moderne jacobieten zijn hoop op de Wittelsbach-familie vestigt, blijft het twijfelachtig of vanuit Beieren daadwerkelijk een alternatief kan komen.

Al met al luidt de conclusie dat het te ver gaat om te spreken van een modern, levend jacobitisme. De discussie is weliswaar levendig, maar te weinig mensen spelen een actieve rol. Verder zijn er dan wel nieuwe gezichtspunten, maar het is zeer de vraag of deze het jacobitisme als beweging verder zullen helpen. Voor een historicus met interesse in het jacobitisme is het daarom niet strikt noodzakelijk om de blik te verruimen naar de 21e eeuw.

Desalniettemin blijft modern jacobitisme een interessant fenomeen, waarover nog diverse intrigerende vragen te stellen zijn. Whigs, Tories, Willem III en de Hannoveraars: geen van deze hoofdrolspelers tijdens en na de *Glorious Revolution* zijn door het nageslacht geëerd met een eigen, levendige online discussie. Wat verklaart dit bescheiden en enigszins verlate succes van het jacobitisme? Hoofdstuk 7 suggereerde dat onvrede met de bestaande orde een belangrijke drijfveer is voor hedendaagse jacobieten. Om de onvrede richting te geven, biedt een gedachtegoed van enkele honderd jaren oud de ene persoon hoop en de ander een hobby. Misschien is een neiging tot escapisme eveneens een belangrijk kenmerk van de moderne jacobiet. Vanuit deze invalshoek zou jacobitisme voor een socioloog of filosoof waarschijnlijk een dankbaar onderwerp van studie zijn.

9 Literatuurlijst

Bronnen

Internet

<http://www.circleofgentlemen.org> (Versie 18 november 2010).

<http://groups.yahoo.com/group/countag7> (Versie 6 december 2010).

<http://groups.yahoo.com/group/Jacobite> (Versie 18 november 2010).

<http://groups.yahoo.com/group/ScotsKings> (Versie 19 november 2010).

<http://www.history.ac.uk/fellowships/junior>. (Versie 24 januari 2011).

<http://www.jacobite.ca/index.htm> (Versie 18 november 2010).

<http://jacobites.org> (Versie 6 december 2010).

<http://www.jacobitestudiestrust.org/index.htm> (Versie 24 januari 2011).

<http://www.royalstuart society.com> (Versie 20 november 2010).

<http://www.1745association.org.uk> (Versie 18 november 2010).

Kranten

‘Jacobite Party Eriskay press conference’, *Stornoway Gazette*, 5 april 2007.

Literatuur

Abbott, Susannah ‘Clerical responses to the Jacobite rebellion in 1715’ *Historical Research* 76 (2003) 332-346.

Berelson, B. *Content analysis in communication research* (New York 1952).

Cruikshanks, Eveline *Political Untouchables. The Tories and the ‘45* (Duckworth 1979).

Cruikshanks, Eveline en Howard Erskine-Hill *The Atterbury Plot* (Basingstoke 2004).

Herring, Susan C. ‘Web content analysis: Expanding the paradigm’ in: J. Hunsinger, L. Klastrop en M. Allen(ed.), *The International Handbook of Internet Research* (Heidelberg 2010) 233-249.

Himmelboim, I. ‘Reply distribution in online discussions: A comparative network analysis of political and health newsgroups’ *Journal of Computer-Mediated Communication* 14 (2008) 156-177.

Himmelboim, I., E. Gleave en M. Smith ‘Discussion catalysts in online political discussion: Content importers and conversation starters’ *Journal of Computer-Mediated Communication* 14 (2009) 771-789.

Holsti, O. R. *Content analysis for the social sciences and humanities* (Reading (MA) 1969).

Jones, George Hilton *The main stream of Jacobitism* (Cambridge (Ma.) 1954).

Krippendorff, K. *Content analysis: an introduction to its methodology* 2e editie (Londen 2004).

Lenman, B. 'The Scottish Episcopal Clergy and the Ideology of Jacobitism' in Eveline Cruickshanks (red.) *Aspects of Jacobitism* (Londen 1982), pp. 36-48.

McLynn, F.J. *France and the Jacobite rising of 1745* (Edinburgh 1981).

McLynn, F.J. *The Jacobites* (Londen 1988).

McLynn, F. J. 'The ideology of Jacobitism on the eve of the rising of 1745 - Part 1' *History of European Ideas* 6 (1985) 1-18.

McLynn, F. J. 'The ideology of Jacobitism - Part 2' *History of European Ideas* 6 (1985) 173-188.

McMillan, S. J. 'The microscope and the moving target: the challenge of applying content analysis to the World Wide Web' *Journalism and Mass Communication Quarterly* 77 (2000) 80-98.

Monod, Paul 'Jacobitism and Country principles in the reign of William III' *The Historical Journal* 30 (1987) 289-310.

Petrie, Charles *The Jacobite movement. The first phase 1688-1716* (Londen 1948).

Petrie, Charles *The Jacobite movement. The last phase 1716-1807* (Londen 1950).

Pincus, Steve *1688: The first modern revolution* (New Haven en Londen 2009).

Pittock, Murray G. *Poetry and Jacobite Politics in Eighteenth-Century Britain and Ireland* (Cambridge 1994).

Szechi, Daniel *Jacobitism and Tory Politics* (Edinburgh 1984).

Szechi, Daniel *1715: the Great Jacobite Rebellion* (New Haven 2006).

Szechi, Daniel 'Jacobite politics in the age of Anne' *Parliamentary History* 28 (2009) 41-58.